

Przyroda

DZIAŁ	NA OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ UCZEŃ:	NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ UCZEŃ:	NA OCENĘ DOSTATECZNĄ UCZEŃ:	NA OCENĘ DOBRĄ UCZEŃ:	NA OCENĘ BARDZO DOBRĄ UCZEŃ:	NA OCENĘ CELUJĄCĄ UCZEŃ:
<p>Dział 1. Poznanie przyrody</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nie potrafi wymienić źródeł wiedzy o przyrodzie; • nie potrafi wymienić zmysłów potrzebnych do poznawania przyrody; • nie wie, co można obserwować przez lupę. • nie umie zadać pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze. • nie potrafi wyjaśnić, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata, • nie umie wyznaczyć kierunków świata za pomocą gnomonu i Słońca. • nie zna przykładów świadczących o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie; • nie potrafi wyjaśnić znaczenie pojęć: wschód Słońca, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła wiedzy o przyrodzie; • wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody; • podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę. • podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować. • podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze. • wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata, • wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca. • podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie; • wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to jest przyroda; • podaje po dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę; • wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej; • wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze. • wymienia zasady, których należy przestrzegać, prowadząc doświadczenie • posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata. • określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca); • wyjaśnia pojęcie widnokągu. • opisuje ilustracje 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; • wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza. • wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza. • wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia. • opisuje kierunki świata na róży kierunków; • określa kierunki świata w terenie. • charakteryzuje widnokąg w mieście i na wsi; • analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokągiem. • rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody. • opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu. • podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu. • opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca. • podaje zależności między wielkością widnokągu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator. • samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokągiem w dniach rozpoczęcia pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie. • wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski. • uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna. • konstruuje kompas domowym sposobem według instrukcji i posługuje się nim. • wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokągiem odbywa się w cyklu dobowym. • wyjaśnia przyczyny występowania różnic w długości drogi Słońca nad widnokągiem, w zależności od pory roku.

	<p>górowanie Słońca, zachód Słońca.</p> <ul style="list-style-type: none"> nie umie wymienić dat rozpoczynających kalendarzowe pory roku. nie umie wyjaśnić znaczenia pojęć: równonoc i przesilenie. 	<p>pojęć: wschód Słońca, górowanie Słońca, zachód Słońca.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku; wyjaśnia znaczenie pojęć: równonoc i przesilenie. 	<p>pokazujące drogę Słońca nad widnokreśm w zależności od pór roku.</p>	<p>pory roku;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokreśm a długością cienia w różnych porach roku. 		
<p>Dział 2. Orientacja w terenie i pogoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> nie umie wyjaśnić, co to jest plan. nie zna różnic między planem i mapą. nie potrafi wymienić stałych elementów mapy. nie umie odczytać na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół. nie wskazuje planów miast wśród innych map; nie potrafi wymienić składników pogody. nie umie przyporządkować składników pogody do urządzeń pomiarowych. nie potrafi przedstawić składników pogody za 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest plan; podaje przykłady zastosowania planów. wymienia różnice między planem i mapą; wymienia stałe elementy mapy; odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół. wskazuje plany miast wśród innych map; wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny. wymienia składniki pogody. przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych. 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszytach, np. pudełka od zapalek; wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów. rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje ich przykłady. rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru. odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie; wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe; pokazuje na planie 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej. określa kierunki świata na mapie topograficznej; analizuje mapy topograficzne pod względem liczby zabudowań i innych elementów. planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela. rozdziela opady i osady atmosferyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce. planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata; wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie topograficznej. orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie; opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyciąga wnioski dotyczące zależności między zastosowanym pomniejszeniem obiektu a wielkością tego obiektu na planie. podaje przykłady innych map (np. tematycznych) i opisuje ich zastosowanie. szkicuje trasę ze szkoły do domu, uwzględniając kierunki świata, bez korzystania z mapy. rozdziela przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie. przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji

	<p>pomocą symboli graficznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> nie potrafi wymienić niebezpieczeństw związanych z pogodą. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych. wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą. 	<p>punkty wymienione przez nauczyciela;</p> <ul style="list-style-type: none"> określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta. opisuje poszczególne składniki pogody. wymienia jednostki pomiaru składników pogody. odczytuje składniki pogody z mapy pogody. opisuje, jak należy zachować się podczas burzy. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych. określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju. opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżyicy. 	<p>zabytków itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki. na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe. rozdziela pory roku na podstawie wybranych map pogody. opisuje zjawisko tęczy. 	<p>opisanych przez nauczyciela.</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej. opisuje zasadę działania piorunochronu.
<p>Dział 3. Ja i moje ciało</p>	<ul style="list-style-type: none"> nie umie podać przykładów narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcji. nie potrafi wymienić funkcji szkieletu; nie umie wskazać na planszy podstawowych części szkieletu; nie umie określić roli układu mięśniowego w organizmie. nie potrafi omówić roli układu pokarmowego. nie potrafi omówić roli układu oddechowego. nie zna głównych funkcji krwi. nie umie wskazać na planszy układu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady na rządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje. wymienia funkcje szkieletu; wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; określa rolę układu mięśniowego w organizmie. omawia rolę układu pokarmowego. omawia rolę układu oddechowego. wymienia główne funkcje krwi. wskazuje na planszy układ nerwowy; nazywa podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; wymienia główne układy narządów organizmu człowieka. wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości. wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy. wskazuje na 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka. wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka. opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka. uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta. opisuje rodzaje naczyń krwionośnych. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych. wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami. wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje. opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach. na podstawie ryciny omawia budowę serca. wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek. określa rolę poszczególnych narządów w układzie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje hierarchiczność struktury organizmu. omawia budowę i funkcjonowanie stawu. opisuje rolę ślinianek, wątroby i trzustki. wyказuje związek między budową a rolą krtani. wyjaśnia, dlaczego krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka. uzasadnia, dlaczego układ nerwowy odgrywa kluczową rolę w organizmie. uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego

	<p>nerwowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> nie potrafi nazwać podstawowych elementów układu nerwowego. nie umie podać nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. nie wie, jakie zmiany zachodzą w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania. nie potrafi wymienić zmysłów człowieka. nie zna podstawowych zasad dbania o słuch i wzrok. nie zna zasad pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci. 	<p>elementy układu nerwowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania. wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok. podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci. 	<p>schematach budowy układu oddechowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy.</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę serca. omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu. określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców. opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych. omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia; podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia części układu nerwowego. wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny. wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania. wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji; podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu. wymienia substancje wydalone i wydzielane przez skórę. opisuje poprawne zasady mycia zębów. 	<p>rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim.</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etap dojrzewania. uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi. wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka. 	<p>męskiego i układu rozrodczego żeńskiego do pełnionych funkcji.</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony. opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów. proponuje i przeprowadza doświadczenie przedstawiające niszczenie szkliwa nazębnego.
<p>Dział 4. Ja i moje otoczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> nie potrafi wymienić trzech podstawowych grup ciał stałych w 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy stany skupienia substancji. na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje właściwości ciała w zależności od rodzaju substancji, z

	<p>zależności od ich właściwości fizycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> nie odróżnia środków szkodliwych po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie. nie umie wskazać sposobów postępowania podczas opatrywania otarć lub skaleczeń; nie zna sposobów zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego. nie potrafi wyjaśnić, co to są choroby zakaźne. nie umie wymienić podstawowych sposobów zapobiegania chorobom zakaźnym. nie zna typowych objawów alergii; nie wie, jak człowiek może uchronić się przed zakażeniem grzybicą. nie potrafi wskazać sposobów odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków. nie umie wskazać przykładów potraw, których powinna się 	<p>ich właściwości fizycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie. wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego. wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym. wymienia typowe objawy alergii; opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą. wskazuje sposoby odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków. wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; podaje przykłady potraw, których 	<p>instrukcji omawia sposób postępowania się środkami czystości.</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny uszkodzeń skóry; opisuje objawy złamania kości. uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną; podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi. podaje przykłady zwierząt jadowitych. wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć nie; wyjaśnia, co to jest uzależnienie. opisuje zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków. 	<p>drobin oraz możliwości ich przemieszczania się.</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia celowość umieszczenia symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych. podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę. wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych. podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi. podaje przykłady zachowań asertywnych wobec presji otoczenia; wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne. uzasadnia stwierdzenie: Ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu. 	<p>danej substancji.</p> <ul style="list-style-type: none"> interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi. podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem; wyjaśnia, dlaczego nie należy opałać się bez właściwego zabezpieczenia skóry. opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych. wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność. opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka. wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka; uzasadnia stwierdzenie: Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych. 	<p>jakiej zostało wykonane.</p> <ul style="list-style-type: none"> określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych. wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy. omawia ogólnie zasadę działania szczepionki. wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: alergologia, alergolog. uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej. wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: Wytyczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.
--	--	--	--	--	--	--

	wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia. <ul style="list-style-type: none"> nie umie wymienić czynników mających szkodliwy wpływ na organizm człowieka. 	powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia; <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka. 				
Dział 5. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> nie umie podać przykładów elementów przyrody ożywionej i nieożywionej; nie umie wymienić rodzajów skał (lite, luźne i zwięzłe). nie zna podstawowych form ukształtowania terenu; nie umie wskazać, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie). nie umie wymienić najważniejszych cech środowiska lądowego. nie rozpoznaje pospolitych drzew, krzewów i roślin zielnych występujących w najbliższej okolicy; nie rozpoznaje pospolitych zwierząt występujących w najbliższej okolicy. nie potrafi wymienić funkcji lasu. nie zna podstawowych zasad zachowania się w lesie. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej; wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe). wymienia formy ukształtowania terenu; wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie). wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych. rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy; rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy. wyjaśnia, co to jest las; wymienia funkcje lasu; podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie. wymienia warstwy roślinności w lesie; podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są skały i minerały; odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce. rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu. podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta. wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym; wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej; wskazuje pień i koronę drzewa. omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu. podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu. podaje przykłady znaczenia roślin w 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je; wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział. wskazuje i nazywa elementy pagórka; rozpoznaje zbocza łagodne i strome; wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej. podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych. podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy. wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym. opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; podaje przykłady surowców jubilerskich. rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie. podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniolumbnych. podaje, które rośliny są nazywane bylinami. wyjaśnia znaczenie pojęć: buczyna, bór, las mieszany. wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie. uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywne. podaje przykłady przystosowań zwierząt do odżywiania się pokarmem płynnym. rozróżnia rośliny jednoroczne i byliny. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pochodzenie skał; wyjaśnia powstawanie skał osadowych; dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi). charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu; rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną. wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach. podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi. prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie. omawia

<ul style="list-style-type: none"> • nie potrafi wymienić warstw roślinności w lesie. • nie umie podać przykładów grzybów jadalnych i trujących. • nie rozróżnia cudzożywnych i samożywnych sposobów odżywiania się organizmów. • nie umie na wybranych przykładach przedstawić przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu. • nie potrafi wymienić produktów otrzymywanych z poszczególnych zbóż. • nie umie wymienić produktów otrzymywanych z ziemniaków i buraków cukrowych. • nie potrafi podać przykładów wód płynących i stojących. • nie umie wymienić korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne. • nie umie podać przykładów ryb słodkowodnych występujących w Polsce. 	<p>grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących.</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów. • na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu. • podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka. • wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; • wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych. • wymienia wody występujące w najbliższej okolicy; • podaje przykłady wód płynących i stojących. • wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne. • podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce. 	<p>przyrodzie i życiu człowieka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych. • rozpoznaje typowe rośliny łąkowe. • rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce; • nazywa rośliny oleiste; • podaje przykłady roślin warzywnych. • podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych; • omawia wykorzystanie wód płynących i stojących. • wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym. • podaje przykłady zwierząt (innych niż ryby) żyjących w Polsce. 	<p>warstwach lasu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów. • uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywnym. • uzasadnia, że budowa roślin stanowi przystosowanie do samożywnego odżywiania się. • rozpoznaje zwierzęta żyjące na łące. • określa cel tworzenia pól uprawnych; • opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin. • wyjaśnia pojęcia: bagno, staw, jezioro; • wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; • opisuje rzekę w najbliższej okolicy. • wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie. • omawia strefy występowania roślin w jeziorze. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką; • opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych. • rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; • wyjaśnia, co to jest nurt rzeki; • opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie. • opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby. • określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie. 	<p>przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków.</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ogólnie proces fotosyntezy. • wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem. • rozróżnia łąki naturalne i stworzone przez człowieka. • wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste. • charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe; • opisuje skutki powodzi; • opisuje działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne). • wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego. • na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie.
---	--	--	--	---	---

<p>Dział 6. Krajobraz najbliższej okolicy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nie umie opisać dzisiejszego wyglądu krajobrazu w mieście i na wsi; • nie wymienia składników krajobrazu wiejskiego i miejskiego. • nie umie podać przykładów krajobrazów antropogenicznych; • nie potrafi wymienić składników krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. • nie umie wymienić składników krajobrazu najbliższej okolicy. • nie potrafi wymienić form ochrony przyrody w Polsce; • nie umie podać przykładu parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania . • nie umie opisać podstawowych zasad zachowania się na terenie parku narodowego; • nie potrafi podać możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi; • wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz. • wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego. • podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych; • wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. • wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy. • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce; • podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie; • opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego; • podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i czym zajmowali się ludzie; • omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka. • charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski. • opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. • rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy. • charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce, • wyjaśnia co oznacza skrót LOP. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; • porównuje krajobraz miejski i wiejski; • opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych. • uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku. • opisuje wybrany typ krajobrazu antropogenicznego. • opisuje krajobraz najbliższej okolicy. • podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce; • wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; • wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych. • porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie; • porównuje krajobrazy dużego i małego miasta. • uzasadnia przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym. • wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości. • opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.; • wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu. • definiuje pojęcia: krajobraz rolniczy i krajobraz miejski. • wyjaśnia różnice między pojęciami rewitalizacja i rekultywacja. • prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych. • uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.
--	---	---	--	--	---	---